

СТАНОВИЩЕ

относно представените от гл. асистент д-р Радослав Желязков Камбуров и от д-р Светла Димитрова Цоцоркова доказателствени материали за участието им в конкурс на НАТФИЗ за избор на доцент по филмова и телевизионна режисура

В становището си ще се спра на онази част от основните и спомагателни материали на Радослав Камбуров и Светла Цоцоркова, които, според мен, имат най-голяма доказателствена тежест от една страна, и от друга – най-добре мотивират решението ми като член на научното жури. Аргументите си ще изложа паралелно.

Започвам с филмовите произведения, заявени като основни хабилитационни материали и от двамата кандидати.

Заглавията, с които се представя в конкурса Радослав Камбуров, са късометражни. Изненадващо е, че сред тях намират място и студентските му работи. Имам предвид дипломната новела „Инсомния“ (30 мин.), както и правените в хода на обучението му в НАТФИЗ филмови етюди „Бариерата“ (5 мин.), „Новите рицари“ (10 мин.), „Самодива“ (30 мин). Вярно, че тези етюди са послужили като допълнителен доказателствен материал в раздела „реализиран кратък авторски продукт“, но по моя преценка академичната длъжност доцент изисква по-високо ниво на режисьорски изяви от студентското. Иначе двата късометражни филма – „Змей“ (30 мин.) и „Хавай“ (14 мин.), – които Радослав Камбуров е създал в реална професионална среда, заслужават внимание. Направени са модерно. Амбициозно. Обединяват ги интересната визия, фантазните елементи, както и стремежът да се експериментира със средствата, да се смесват жанровите територии, да се търсят актуални технологични възможности за постигане на авторските намерения. Този стремеж е характерен за Камбуров. Изразява го. Макар, според мен, да остава несбъднат докрай. Защото е в непрекъснат ход – като едно продължаващо търсене, което все още не стига до своя резултат. Авторът опитва най-трудното в изкуството – да изгради собствен художествен свят, – но не винаги задава достатъчно четливо правилата за осмислянето му. Акцентира не толкова върху достоверността на случващото се, колкото на вложените в него намерения и идеи. Не натрапвам това като недостатък. Просто опитвам да си го обясня.

Може би то е някаква интелектуална заявка, някакъв зародиш на стил. Като че ли Камбуров избира кратките форми, за да „пробва перото“ си в желание да създаде някога, в бъдеще, един истински свой авторски филм – такъв, какъвто той го вижда в мечтите си. Силно си надявам, че ще успее. Засега трите му хабилитационни филма имат скромна фестивална биография и малко на брой награди. Не открих данни за техен последващ екранен живот – разпространение в кина, телевизионни канали, стрийминг платформи и пр.

Светла Цоцоркова има творческо участие като режисьор, продуцент, сценарист, монтажист, актриса, дори като оператор, в над 30 филма – игрални, документални, телевизионни. От режисьорските си работи Цоцоркова е избрала да се яви на настоящия конкурс с пълнометражните игрални филми „Жажда“ (90 мин.) и „Сестра“ (100 мин.) и с късометражния игрален филм „Бони и Льони“ (20 мин.). Няма да ги подлагам на анализи. Като завършени произведения те вече са намерили своето признание – в авторитетните оценки на критиката, в многобройните фестивални награди, във впечатляващото разпространение по кина, телевизии, VOD, DVD, интернет и др. в близо 70 страни. Трите филма са участвали общо в над 80 фестивала, повечето чуждестранни, и са спечелили 27 награди от тях. Във всеки един от филмите е постигнат добре разгърнат разказ, с убедителни акценти и силни емоции. От екрана ни гледат човешки очи – хора, на които вярваме. Те живеят, но не са щастливи. Лъжат се, но не лъжат зрителя. Работата с актьорите е подчинена на достоверността – реакции, поведение, език на общуването. Пространствата, в които се развива действието, са прецизно изградени. Камерата доверчиво следва персонажите, без да ги сковава в умозрителни композиции и мизансцени. Същото важи и за музикалната и звуковата среда. Нищо илюстративно, нищо изкуствено, нищо дидактично. Една подкупваща простота. Всичко това са белези на овладян професионализъм и издържан стил. Цоцоркова развива свой начин на разказване – с търпеливо вглеждане в детайлите, в неочакваните подробности, в непредвидимите обрати. От там и ритъмът на филмите ѝ е умишлено разтеглен във времето – за да се даде възможност на зрителя да проследи и осмисли постъпките и поведението на персонажите. Това обстоятелство не затормозява разказа, напротив – прави го пестелив и вътрешно динамичен.

Ще се спра и на теоретичните трудове на кандидатите, представени като допълнителни доказателствени материали.

Очевидно Радослав Камбуров се чувства по-сигурен в полето на филмовата теория. И има основание за това. Там фантазията му работи на пълни обороти и се разпростира във всички посоки. Натрупал е солидни знания, съчетал ги е с адекватен научен инструментариум, с помощта на който съумява да изгради оригинални словесни конструкции. Това умение е най-добре изразено в публикуваната от престижното издателство „Изток-Запад“ монография „Новата Градина. Общуване с идеала в епохата на дигиталните медии“ – литературна версия на докторската дисертация на Камбуров. Намирам книгата за неговото най-завършеното и приносно произведение в областта на киното. Ерудитски труд. Отлично структуриран. С характеристики на чиста наука. Темата е актуална. Стилът на изразяване – висок. Терминологията – строго специфична. За да бъдеш сигурен, че си възприел написаното в неговата същинска дълбочина, би трябвало да имаш познания по изследваната материя поне на нивото на автора. Давам си сметка, че колегата Камбуров дойде в режисурата след като бе учил успешно кинознание. Изглежда, че придобитите рефлексии да се теоретизира в херметична научна среда са пуснали здрави корени при него.

Режисурата обаче не е теоретична дисциплина. И режисьорът не е изкуствовед. Добре е, дори когато е влязъл в ролята на теоретик, той да преработва собствения си филмов опит, превръщайки го в познание за присъщите на професията изразни средства – в тяхната специфика, многообразие и систематичност. Теоретичното наследство, което са ни оставили Айзенщайн, Вайда, Тарковски, Вендерс, Трюфо, е доказателство за това. В този смисъл позитивно впечатление в мен оставят професионалните портрети, написани от Радослав Камбуров – той е избрал да разкаже в цикъл от интернет публикации за свои изявени колеги от преподавателския екип на НАТФИЗ. Стилът на тези портрети е репортажен, непретенциозен, компетентен. Камбуров опитва да надникне с присъщото си любопитство в творческите лаборатории на избраните от него професионалисти. И в голяма степен успява. Вярвам, че усилията му в тази посока на теоретична изява ще продължат и за в бъдеще.

В дисертационния си труд „Режисьорът и филмовата пластика“ Светла Цоцоркова се опира най-вече на своята режисьорска практика. Тя синтезира опита и

познанията си от режисурата в разсъждения за отношенията между режисьора и оператора при създаването на едно филмово произведение. Проследява еволюцията на тези отношения чрез разглеждане на поредица от знакови творчески тандеми в световното кино. Така се получава нещо като панорама на естетическите, жанровите и авторските постижения при изграждане на филмовата пластика. Но най-ценен е личният опит, който Цоцоркова споделя. Той е белязан не само с професионална компетентност, но и с умение да се формулират както правилата на занаята, така и възможностите за творческо отклонение от тях. Ако тази дисертация бъде издадена като книга, тя ще се превърне в полезен учебник за студентите по филмова и телевизионна режисура.

Сравнителния коментар на кандидатите, който опитам да направя до тук, е продиктуван от убеждението ми, че един хабилитиран преподавател по режисура трябва да бъде, преди всичко, професионално доказала се личност. По тази причина, като претеглям качествата, постиженията и доказателствените материали на двамата участници в конкурса, ще гласувам с ДА академичната длъжност „доцент по филмова и телевизионна режисура“ в НАТФИЗ „Кръстьо Сарафов“ да бъде заета от Светла Димитрова Цоцоркова.

проф. д-р Дочо Боджаков